

Rataje) je připraven velmi pečlivě. Obsahuje také řadu užitečných rejstříků, kromě obvyklých (jmenný a věcný, incipity, časové, místní a jazykové určení zlomků, rejstříky jejich písařů, vlastníků a dárců) rovněž specializované – rejstřík notovaných zlomků a zlomků s iluminacemi a kresbami. Podle mého názoru by si tento nově nalezený a ne právě snadno uživatelsky přístupný fond kromě tohoto vynikajícího katalogu zasloužil také několik odborných studií, které by poukázaly na nejvýznamnější nálezy a nové poznatky – jejich skutečně velké množství a jsou zde poněkud pohřbeny mezi listky drobných rozměrů, na kterých nelze nic přečíst. Nezbyvá než doufat, že si Michal Dragoun, osoba nejpopovatelnější, najde v blízké budoucnosti čas.

LUCIE DOLEŽALOVÁ

Jakub ŠIMEK, *Die „Acht Seligkeiten“ des Prager Predigers Heinrich von St. Gallen*, De Gruyter, Berlin – Boston 2013 (= Hermaea. Germanistische Forschungen, NF 129)

319 s., ISBN 978-3-11-027967-2

Edice písemné redakce kázání, která byla v německém jazyce proslovena pravděpodobně kolem roku 1400 v Praze Heinrichem ze St. Gallen, je přepracovanou verzí dizertace, již Jakub Šimek obhájil v říjnu 2010 na univerzitě v Heidelbergu. Sbírká kázání se zabývá osmerem blahoslavenství, která zachycuje pátá kapitola Matoušova evangelia (Mt 5, 3–10). Stěžejní část knihy představuje edice textu ve střední horní němčině.

Šimkova práce je rozdělena do pěti částí. V první se autor věnuje literárnímu pozadí a charakterizuje literaturu v Čechách před a kolem roku 1400. Zdůrazňuje vliv Karla IV. jako zbožného literárního mecenáše i autora významných literárních památek, jmenuje německy píšící autory (Heinrich z Mügeln či Jan ze Středy) a kazatele (Konrád z Waldhausenu). To, že v Čechách i později, za Václava IV., přes sílící reformní snahy vzkvétala literatura v německém jazyce, dokládá dle Šimka německý překlad Starého zákona (tzv. *Wenzelsbibel*) či *Ackermann* Jana z Teplé. Dále autor rozebírá problematiku kázání obecně a také roli, jakou v Čechách před a kolem roku 1400 mělo.

V další části první kapitoly Šimek zařazuje je cyklus kázání do tradice exegetických děl,

zabývajících se počátkem Kristova kázání na hoře. Přestože nelze určit žádnou latinskou předlohu, podobá se Heinrichův text dvěma dílům, která vznikla v Čechách: nábožensko-vzdělávacímu spisu *Malogranatum* a traktátu pražského a později pruského teologa Johannese Marienwerdera *De octo beatitudinibus*. Vzhledem k této blízkosti jsou oba texty také součástí předkládané edice.

Druhá kapitola se zabývá historickými souvislostmi. Text se dochoval celkem v deseti kodexech, z nichž čtyři dávají tušit, kdo byl jeho autorem. Dané výpovědi jsou ale značně rozporuplné. Zatímco dva rukopisy udávají jako autora Heinricha ze Švábska (*hainreich der swab ze sand Nyclas in der pfarr ze Prag, hainreich der Swab ze Prag in Sand Nyclas kirchen*), další dva hovoří o Heinrichovi ze St. Gallen (*maister hainreich von sand Gallen czw prag, Maister heinrichs von sand Gallen*). Použitý magisterský titul poukazuje na spojitost autora s pražským univerzitním prostředím, což dle Šimka ostatně dokazují i obsahové souvislosti. V Praze končícího 14. století lze ovšem najít hned několik osob spojitelných s jedním či druhým jménem. Nejdůležitější je pak zpráva, že roku 1397 byl jeden ze dvou až tří Heinrichů, absolventů artistické fakulty, zvolen kvodlibetářem. Henrich ale tuto funkci odmítl a musel zaplatit pokutu. A snad téhož muže jmenují ve stejném roce i měsíci univerzitiní statuta jako bakaláře teologie. V dalším kroku Šimek uvažuje, ve kterém ze tří pražských kostelů sv. Mikuláše bylo kázání proneseno. Ačkoli opět zůstává v hypotetické rovině, spojuje Heinricha s kolejí Všech svatých, která se nacházela v bezprostřední blízkosti staroměstského kostela, a nakonec vyslovuje domněnku, že zde Heinrich mohl pronést cyklus snad o osmi kázáních právě k příležitosti patrocina své koleje.

Ve třetí kapitole se Šimek obrací k textu samotnému. Poté co čtenáři uvede do problematiky edice středověkých textů a jejich proměn (od historicko-kritické edice po „New Philology“), popisuje rukopisný kontext, ve kterém se cyklus kázání dochoval. Kriticky rovněž hodnotí dochované rukopisy, které rozdělil do dvou skupin, vytvořil jejich stemma a podrobně popsal jazyk a styl, obsahovou i argumentační výstavbu textu a porovnal jej s dalšími texty, které jsou Heinrichovi ze St. Gallen připisovány.

Stěžejní část práce představuje čtvrtá a pátá kapitola. Šimek zpřístupňuje publiku nejprve Heinrichovo kázání *Acht Seeligkeiten*. K němu připojuje edici čtyř doposud nevydaných textů, které jsou pro porozumění daným kázáním stěžejní. Kromě jmenovaných, tedy kapitoly z *Malogranata* (*Malogranatum* III, 14) a *De octo*

beatitudinibus, se jedná o *Hindernisse zur geistlichen Vollkommenheit*, text připisovaný Heinrichovi ze St. Gallen, a o výtah z díla *Vom christlichen Leben*, jež ztělesňuje jeden z typických příkladů pozdně středověké exegetické tradice konceptualizování blahoslavenství.

Šimkova edice *Acht Seligkeiten* je příkladným dílem. Autor zasadil kázání do dobových literárních i historických kontextů, byť poněkud opomenul kontext kazatelské činnosti, a porovnal editovaný text s dalšími dochovanými díly, jež se připisují Heinrichovi ze St. Gallen. Důležitý je také zevrubný popis všech deseti dochovaných rukopisů.

SOŇA ČERNÁ

Mistr Jan Hus v polemice a za katedrou, překlady, komentáře a poznámky
Jana NECHUTOVÁ a Jana FUKSOVÁ,
Masarykova univerzita, Brno 2015
(= Spisy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity 431)

120 s., ISBN 978-80-210-7873-4

Na první pohled se může občas zdát, že dílo Jana Husa se skládá jen z moralistních traktátů, kázání kritizujících neřády církve, plamenných polemik a dopisů. To je z velké části pravda, ale ne úplná. Brněnské editorky Husových spisů, Jana Nechutová a Jana Fuksová, se rozhodly Husa představit v trochu jiné podobě. Svou útlou knížku překladů rozdělily na dvě části. První z nich skutečně odpovídá očekáváním, která o Husovi máme: kázání a polemiky, v nichž Hus cituje obsáhle z Viklefa, brání jeho pověst proti nařčením z hereze a brojí proti odpustkům. Druhá část však nemůže být odlišnější. Obsahuje promoční promluvy (tzv. rekomendace), z nichž většina spadá ještě do doby, kdy byl Hus mladým mistrem svobodných umění na artistické fakultě, předtím než započal svůj boj za obnovu církve. Jeho proslovy jsou plné lehkovážnosti, vtipu a různých narážek na nastávající bakaláře a mistry a vůbec na studentský život. Místo z Bible a Viklefa cituje Hus ze Seneky, Alana z Lille, a dokonce i z Ovidiových Léků proti lásce. Většina textů z první části a všechny z části druhé jsou přeloženy do češtiny vůbec poprvé.

Překlady doplňuje krátká předmluva a samostatný úvod k promočním promluvám, jenž popisuje, o jaký žánr jde, jak Husovy rekomendace vypadají a které se od něj dochovaly. Překlady

doplňují dvě textové přílohy: kritický přepis latinského traktátu *De tribus dubiis* ze starého tisku a překlady dvou odpustkových listin papeže Jana XXIII. V dokumentační příloze jsou otištěny fotografie tří folií z *Liber decanorum*, která se dotýkají Husova působení na artistické fakultě. Knihu uzavírá seznam zkratk a bibliografie.

Nejprve je třeba vyzdvihnout hlavní přínos knihy: velmi poctivý a kvalitní překlad, záslužný především s ohledem na složitost textů a jejich žánrovou rozmanitost. Kniha je určena pro širší publikum, ať již jde o laické čtenáře, zajímající se o Husovu osobnost a dílo, studenty, kterým může překlad pomoci v proniknutí do středověké latiny, či nakonec odborné badatele. Každá z těchto skupin však očekává a potřebuje něco jiného a vyhovět jim všem není snadné. Předmluva se například dotýká situace s kritickým vydáváním Husových spisů a vysvětluje, co je kritická edice a k čemu slouží. Takový popis je pro laického čtenáře i pro univerzitního studenta užitečný. Naopak badatel či badatelka uvítají nejenom bibliografii, ale také skutečnost, že v překladu se nacházejí odkazy na authority, z nichž Hus cituje. Překladatelky se nadto nespokojily pouze se stávajícími edicemi. Některá čtení korigovaly přímo na základě rukopisů, což je nesporný přínos publikace.

Osobně bych pouze uvítal, kdyby se autorky v předmluvě více rozepsaly o metodologii své práce, především mluvily-li o „funkční či dynamické ekvivalenci“ a o tom, že nepřekládají „konkordančně“. Tvrdily-li například, že překladatel se má snažit dosáhnout toho, aby současné publikum vnímalo přeložený text přibližně tak, „jak originál působil na své publikum kdysi“ (s. 11), mohly by podrobně pojednat, podle jakých kritérií působení originálu definují. A pokud se v překladu vyhýbají opakování stejných výrazů, protože to sice „v autorově mluveném projevu nebylo na závalu“, ale (současnému) „čtenáři není příjemné, setkává-li se příliš často s týmiž výrazy“, tak bych opět uvítal následující úvahy: Například do jaké míry si můžeme být jisti, že projevy byly skutečně předneseny v podobě, v jaké se nám dochovaly, či že nebyly napsány už na začátku velmi uměleckým jazykem, do kterého opakování stejných slov mohlo patřit? Takové úvahy by byly velmi cenné i pro studenty a pomohly by jim v přemýšlení o středověkých textech.

Toto je ale jenom drobnost a celkově lze říci, že publikaci se daří důstojně naplnit očekávání různých čtenářských skupin. A zde by také toto krátké přestavení knihy mohlo a možná i mělo skončit. Laik, student i historik nebo teolog budou nejspíše po právu spokojeni. Avšak tím, že se překladatelky rozhodly okomentovat či